

Implementeringsrådet

Anbefalinger – tidlig interessevaretagelse

Anbefalinger til tidlig interessevaretagelse vedtaget i skriftlig clearing af Implementeringsrådet d. 18. marts 2016.

Nr.	Titel/emne	Bemærkninger
1	Selskabsskattepakken	<p>LO og Poul Skytte Christoffersen støtter ikke anbefalingen om, at Danmark bør arbejde i retning af OECD's anbefalinger og undgå overimplementering ift. disse.</p> <p>LO og Poul Skytte Christoffersen støtter ikke anbefalingen om, at der ikke bør vedtages regler om offentlig land-for-land rapportering i Danmark og EU.</p> <p>LO støtter vedtagelse af danske regler om offentlig land-for-land rapportering.</p> <p>Poul Skytte Christoffersen bemærker, at offentlig landerapportering er nødvendig for at gøre EU's indsats mod "aggressiv" skatteplanlægning effektiv.</p> <p>Realkreditrådet/Finansrådet undlader stillingtagen til anbefalingen.</p> <p>Forbrugerrådet Tænk undlader stillingtagen til anbefalingen.</p>
2	Revision af reglerne for håndhævelse af IP-rettigheeder	<p>Forbrugerrådet Tænk undlader stillingtagen til anbefalingen med begrundelsen, at det endnu ikke er kortlagt tilstrækkeligt, hvordan den hidtidige håndhævelse har fungeret.</p>
3	Ændring af rammerne for ophavsretten	<p>LO støtter ikke anbefalingen med begrundelsen, at LO opfordrer til, at der fares med lempe i forhold til reformplanerne for ikke at ødelægge velfungerende ordninger på det ophavsretlige område.</p>
4	Digitalt indre marked (DSM) – generelle principper	<p>Forbrugerrådet Tænk støtter anbefalingen, bortset fra princippet om "samme tjenesteydelse – samme regulering" med begrundelsen, at princippet ikke støttes, hvis det betyder, at særregler i den finansielle sektor lempe, idet der netop er strammere regler på dette område end i persondataforordningen pga. datas følsomme karakter. Ligeledes kan der i andre sektorer være behov for særlig forbrugerbeskyttelseslovgivning, som er base-</p>

		<p>ret på særlige erfaringer i den pågældende branche.</p> <p>LO støtter ikke anbefalingen med begrundelsen, at der opfordres til deregulering som generel tilgang.</p>
5	Digitalt indre marked (DSM) – Online platforme	LO støtter anbefalingen men bemærker at indsatsen bør indebære information om, hvorvidt den pågældende ydelse/produkt er i overensstemmelse med anerkendte internationale retningslinjer på CSR-området, især FNs retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv og OECDs retningslinjer for multinationale virksomheder.
6	Digitalt indre marked (DSM) – sikkerhed og personoplysninger	<p>Forbrugerrådet TÆNK støtter anbefalingen, bortset fra anbefalingens sidste afsnit, om at Danmark skal arbejde for, at det er den tilbudte ydelse, der er afgørende for, hvilken regulering og beskyttelse forbrugerne kan regne med – også på databeskyttelsesområdet. Forbrugerrådet TÆNK kan ikke støtte dette punkt, hvis det betyder, at særregler i den finansielle sektor lempes, idet der netop er strammere regler på dette område end i persondataforordningen pga. datas følsomme karakter.</p> <p>LO undlader stillingtagen til anbefalingen.</p>
7	Digitalt indre marked (DSM) – interoperabilitet og standardisering	<p>Forbrugerrådet Tænk støtter anbefalingen men bemærker, at det er vigtigt, at grænserne for "god" privacy ikke overskrides, da pensionsoplysninger kan være meget følsomme, fx vedr. helbred.</p> <p>LO undlader stillingtagen til anbefalingen.</p>
8	Digitalt indre marked (DSM) - Geoblokering	Forbrugerrådet TÆNK støtter ikke anbefalingen med begrundelsen, at et digitalt indre marked først for alvor giver mening, når forbrugerne kan handle på tværs af landegrænser og få gavn af et større udbud, hvorfor regler om salgs- og leveringspligt vil være af afgørende betydning for realiseringen af et digitalt indre marked.
9	Digitalt indre marked (DSM) – revision af EU's ophavsret	Forbrugerrådet Tænk støtter anbefalingen med det forbehold, at Forbrugerrådet TÆNK ikke mener, at det er afgørende at bevare det aftalebaserede rettighedssystem, hvis det hindrer nem adgang til digitale tjenester.
10	Digitalt indre marked (DSM) – revision af EU's teleregulering	Forbrugerrådet Tænk støtter ikke anbefalingen med begrundelsen, at det foreslåede standpunkt indebærer, at man også på EU-niveau demonterer eksisterende forbrugerbeskyttelse og konkurrencefremmende regler alene fordi der er kommet nye teknologier og nye spil-

		<p>lere på banen. Der bør snarere sikres alle forbrugere og de nye spillere på markedet de samme vilkår, som gælder for forbrugere og eksisterende spillere i dag. Der er således tale om et spørgsmål, der ikke vedrører eventuel overimplementering.</p> <p>LO undlader stillingtagen til anbefalingen.</p>
11	Cirkulær Økonomi	<p>Forbrugerrådet TÆNK støtter op om tidlig dansk interessevaretagelse i forhold til cirkulær økonomi med følgende forbehold:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nye forretningsmodeller skal ikke komme til at betyde svækket forbrugerbeskyttelse - I forhold til Eco-designdirektivet bør fokus på holdbarhed og forlængelse af produkters levetid vægtes højere end i forslaget. Forbrugerrådet TÆNK mener, at den forventede holdbarhed bør oplyses til forbrugeren – gerne via energimærket. - Ansvar for omstilling til cirkulær økonomi kan ikke placeres hos forbrugeren via øget oplysning. - Der skal sikres økonomiske incitament, så forbrugerne tilskyndes til at købe mere bæredygtigt, herunder varer med længere holdbarhed, lavere ressourceforbrug og indhold af mindre skadelige kemikalier

Titel	1. Selskabsskattepakken
Ministerium	Skatteministeriet
Berørt EU-regulering	<p>Kommissionens forslag til (i) Rådets direktiv om regler til bekæmpelse af metoder til skatteundgåelse, der direkte påvirker det indre markeds funktionsmåde, KOM(2016) 26 af 28. januar 2016 og (ii) Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU for så vidt angår obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet, KOM(2016) 25 af 28. januar 2016 (land-for-land rapportering).</p> <p>Det forventes, at Kommissionen derudover vil fremsætte forslag om fælles selskabsskatte regler for de største virksomheder i EU (Common Consolidated Corporate Tax Base eller CCCTB), samt muligvis forslag om offentliggørelse af land-for-land rapportering.</p>
Berørt dansk lovgivning	EU-reguleringen påvirker dansk selskabsskatteret på flere områder. Reguleringen vil primært medføre ændringer i selskabsskatte loven og skattekontrolløven.
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	<p>Forslaget om en Corporate Tax Package indebærer tre hovedelementer:</p> <p>1. <u>Forslag til (i) direktiv om regler til bekæmpelse af metoder til skatteundgåelse og (ii) direktiv om obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet (land-for-land rapportering til skattemyndighederne)</u></p> <p>Første del af EU's pakke blev præsenteret 28. januar 2016. Det mest centrale er EU-Kommissionens forslag til direktiv om regler til bekæmpelse af metoder til skatteundgåelse, som dels minimumsimplementerer en række af OECD's anbefalinger, men som også går længere på nogle områder. Flere lande er tilsyneladende imod at gå længere end OECD' anbefalinger.</p> <p>Tre af forslagens seks regler er ikke omfattet af OECD's anbefalinger: Reglen om exitbeskatning, reglen om en switch over-klausul, og den generelle anti-misbrugsregel.</p> <p>Der er imod EU's egne retningslinjer ikke foretaget nogen økonomisk konsekvensanalyse af EU's forslag - hverken i OECD eller EU - og sådan en konsekvensanalyse bør gennemføres inden forslagene fremmes. Særligt i det omfang forslagene går videre end OECD's anbefalinger. Det er væsentligt at belyse de økonomiske konsekvenser for EU, de enkelte medlemslande og virksomhederne.</p> <p>Desuden har EU-Kommissionen fremlagt forslag til direktiv om gennemførelse af OECD's anbefaling om land-for-land rapportering til skattemyndighederne igennem ændring af direktiv nr. 2011/16 om obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger. Dette er gennemført i Danmark i 2015 (lovforslag L46). Der kan bakkes op om dette forslag, men det er vigtigt at arbejde for, at skattemyndighedernes tavshedspligt opretholdes under hensyntagen til, at oplysningerne deles i en væsentlig bredere kreds, så oplysninger ikke lækkes eller misbruges til skade for virksomhederne. Den 8. marts 2016 er der i ECOFIN indgået politisk aftale mellem landene om gennemførelse af forslaget om land-for-land</p>

rapportering til skattemyndighederne.

2.

Offentlig land-for-land rapportering

Anden del forventes præsenteret april 2016 og omhandler *offentlig* land-for-land rapportering. Dette forslag går længere end OECD's anbefalinger.

Konceptet om land-for-land rapportering *til skattemyndighederne* kan have en positiv merværdi for skattemyndighederne. Der er imidlertid forskellige holdninger til, hvorvidt land-for-land rapportering desuden skal være *offentlig*.

Argumenter imod offentlig land-for-land rapportering er:

- EU-enegang skader konkurrenceevnen, idet oplysningerne kan indeholde konkurrencefølsomme oplysninger.
- Omkostningerne til udarbejdelse og offentliggørelse af oplysningerne er en administrativ byrde, udover de omkostninger selskaberne allerede er påtvunget gennem land-for-land rapportering til skattemyndighederne.
- Offentliggørelse af oplysningerne har en tvivlsom merværdi set i forhold til de allerede eksisterende krav om, at informationerne skal gives til skattemyndighederne, og at skattemyndighederne kan dele dem med hinanden.
- Offentliggørelse skaber mistænkeliggørelse, det ses at ikke skattetrænede journalister og interesseorganisationer ofte har svært ved fuldstændigt at gennemskue skatteoplysningerne, hvilket kan medvirke til at miskreditere virksomheder uden grund.

Argumenter for offentlig land-for-land rapportering er:

- Offentliggørelse af oplysningerne giver virksomheder, der foretager "aggressiv" skatteplanlægning, et incitament til at betale mere skat og reducere (lovlig) skatteundgåelse, hvilket har positive konsekvenser for statsfinanserne. Dette vil bidrage til at udjævne den konkurrencefordel, som skatteundgåelse giver multinationale virksomheder ift. hjemlige SMV'er, der ofte ikke har ressourcerne til at udnytte de samme muligheder for at foretage skatteplanlægning.
- Offentliggørelse af oplysningerne fungerer som et supplement til skattemyndighedernes kontrol og vil give offentligheden mulighed for at efterse virksomhedernes skattebetalinger
- Offentliggørelse af oplysningerne vil skabe et mere transparent marked, hvor investorer lettere kan vurdere, hvilke virksomheder, som er attraktive at investere i.

3.

CCCTB EU selskabsskatte regler

Tredje del forventes præsenteret "inden sommeren 2016" og omhandler EU's [CCCTB-forslag](#) (Common Consolidated Corporate Tax Base). EU-landene har ikke kunnet blive enige om, hvorledes et konsolideret overskud ville skulle fordeles til beskatning i landene (fordelingsnøglen), og EU-Kommissionen forven-

tes derfor at udskyde konsolidering (forslaget omtales i den version som CCTB).

Kommissionen forventes at fremlægge et forslag om fælles selskabsskatteregler for de største virksomheder i EU, som skal anvendes i de enkelte lande som hidtil, muligvis med en minimum skattesats. Om et sådant forslag vil være i virksomhedernes interesse kommer an på den konkrete udformning.

Erhvervslivets ønsker til en eventuel CCCTB har været:

- CCCTB bør omfatte konsolidering af overskud og tab;
- CCCTB bør ikke indebære harmonisering af skattesatserne; og
- CCCTB bør omfatte en "one-stop-shop mechanism" (så selvangivelserne for alle koncernselskaber i EU kan indleveres i ét land).

Erhvervslivet ønsker desuden, at CCCTB indføres som en frivillig ordning som i Kommissionens oprindelige forslag fra 2011, og ikke – som foreslået af Kommissionen i 2015 – en tvungen ordning.

Inden et forslag om CCCTB vedtages bør der gennemføres en behørig økonomisk konsekvensanalyse, som blandt andet undersøger, om en sådan frivillighed vil have konsekvenser for skattegrundlaget i Danmark, og hvilken økonomisk og administrativ betydning det vil have for virksomhederne. CCCTB vil på den ene side medføre væsentlige administrative omkostninger for de virksomheder, der skal omlægges til CCCTB. På den anden side vil CCCTB i mange tilfælde medføre ændret allokering af virksomhedernes skattepligtige indkomst mellem de lande, virksomhederne har aktiviteter i. Hvis CCCTB gøres frivilligt, er der en risiko for, at CCCTB kun vil blive anvendt af de virksomheder, der via en ændret allokering af indkomst får en positiv nettoskatteeffekt ud af CCCTB. Dette kan potentielt medføre en reduktion af det danske selskabsskattegrundlag.

En særlig prioritet kan være, at eventuelle EU-regler holdes simple. Det er en bekymring, at der vedtages komplicerede regler i første omgang rettet mod de største multinationale virksomheder, og at mindre virksomheder efterfølgende bliver pålagt at anvende de samme komplicerede regler.

Endelig er der en risiko for, at CCCTB vil få negativ betydning for de danske andelsselskaber. Andelsselskaberne er (ligesom andelsselskaber i en række andre EU-lande) underlagt en særlig beskatningsform, hvor skatten beregnes som en procentdel af selskabernes formue, frem for – som for almindelige selskaber – en procentdel af nettoindkomsten i selskabet. Beskatningsformen er begrundet i andelsselskabernes særlige karakter, eftersom andelsselskabernes og andelshavernes virksomheder er afhængige af og fungerer i forlængelse af hinanden. Man anerkender således, at andelsselskaberne og andelshaverne i vidt omfang fungerer som én samlet enhed, og den fulde indkomstbeskatning sker i stedet hos andelshaverne. Et opgør med andelsbeskatningsreglerne vil have store konsekvenser for de danske andelsselskaber. Danmark bør derfor prioritere, at CCCTB ikke får konsekvenser for den danske andelsbeskatning.

Begrundelse

Forslagene er i vidt omfang udtryk for enegang i EU.

	<p>Forslagene tilsigter at begrænse nogle forholdsvis få store internationale virksomheders (lovlige) skatteplanlægning men påfører øget regulering og skaber usikkerhed for langt flere virksomheder. I forhold til vurderingen af de økonomiske konsekvenser af forslagene er det væsentligt at have for øje, at selskabsskatten kun udgør ca. en tiendedel af danske virksomheders samlede bidrag i form af skatter og afgifter til statskassen. Mere restriktive regler rettet mod opgørelsen af selskabsskat kan have negativ betydning for virksomhedernes øvrige bidrag.</p> <p>Det vil være både i landenes og virksomhedernes interesse i forhold til internationalt erhvervsliv at følge en international standard.</p>
Retning/holdning	<p>Implementeringsrådet mener, at Danmark bør arbejde i retning af OECD's anbefalinger og undgå overimplementering ift. disse. I den forbindelse er det væsentligt også at tage hensyn til i hvilket omfang, de øvrige OECD lande faktisk implementerer anbefalingerne og håndhæver dem.</p> <p>Implementeringsrådet støtter ikke vedtagelse af regler om <i>offentlig</i> land-for-land rapportering i Danmark og EU.</p> <p>Danmark bør arbejde for, at en eventuel CCCTB om muligt lemper de administrative byrder. Der henvises til bemærkningerne ovenfor.</p> <p>Danmark bør sikre bevarelsen af de danske regler om andelsbeskatning.</p>

Titel	2. Revision af reglerne for håndhævelse af IP-retigheder
Ministerium	Justitsministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet og/eller Kulturministeriet (p.t. uafklaret)
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	Alle relevante interessenter vurderer, at en genåbning af IPR-håndhævelsesdirektivet (IPRED) indebærer høj risiko for, at virksomheders muligheder for at kunne håndhæve deres IPR forværres. Det er samtidig den generelle vurdering blandt interessenterne, at direktivet lever op til sit formål og er tidssvarende.
Begrundelse	Kommissionen har igangsat en høring blandt alle interessenter om IPR-håndhævelsesdirektivet, som skal ses i sammenhæng med Kommissionens IPR-handlingsplan, hvor en styrkelse af håndhævelsen indgår som indsatsområde. Vurderingen blandt interessenterne er, at de største udfordringer ligger i nationale forskelle og praksis. Samtidig spores en tendens i forhold til lovgivning på området, som går imod rettighedshavernes interesser i tilknytning til håndhævelse af IPR.
Retning/holdning	Genåbning af IPRED vurderes at være risikofyldt. Selvom virksomheder og råd-

	<p>givere kunne fremføre få gode og velbegrundede forslag til positive håndhævelsesforbedringer risikerer forhandlingerne i især EP at trække den modsatte vej. Tendenserne findes bl.a. i forløbet i tilknytning til ACTA og senest forhandlingerne om Trade Secrets-direktivforslaget samt EP's egen rapport om ophavsret.</p> <p>Det er derfor anbefalingen at undlade en genåbning af direktivet og i stedet opfordre til anvendelse af andre instrumenter: fx Kommissions-anbefalinger, frivillige sektoraftaler, etablering af en e-mærket ordning på europæisk plan etc.</p>
--	---

Titel	3. Ændring af rammerne for ophavsretten
Ministerium	Kulturministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	Positive i retning af forbedrede muligheder i et (digitalt) indre marked. Samtidig risiko for grundlæggende ændringer i rettighedsvilkår (eksempelvis brud på territorialprincippet) og vanskeligheder i forhold til håndhævelse.
Begrundelse	Kommissionen har bebudet ændringsforslag som led i DSM-pakken mhp. at skabe ophavsretlige rammer, der passer til digitaliseringens muligheder og udfordringer.
Retning/holdning	Udgangspunktet er positivt i forhold til at skabe bedre rammer for, at virksomhederne kan udnytte digitaliseringens muligheder. Samtidig skal vi holde øjnene åbne for respekten for grundlæggende principper samt sikre, at håndhævelsesmulighederne ikke forringes.

Titel	4. Digitalt indre marked (DSM) - generelle principper
Ministerium	Erhvervs- og Vækstministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	<p>At udnytte de muligheder, som digitaliseringen giver, er afgørende for det danske erhvervslivs mulighed for at bidrage til væksten i Danmark. EU- initiativer kan fremme disse muligheder men kan også i nogle tilfælde virke hindrende for at udnytte potentialet i digitalisering.</p> <p>Rammevilkårene for digitalisering fastlægges ikke kun i initiativer i medfør af Kommissionens strategi for Digital Single Market. Mange andre initiativer kan have tilsigtede eller utilsigtede konsekvenser for erhvervslivets mulighed for at udvikle og anvende digitale løsninger. Det bør den danske interessevaretagelse altid have for øje.</p>
Begrundelse	Danmark er det mest digitale land i EU. Skal vi fastholde de konkurrencemæssi-

	ge fordele, det giver, et det væsentligt med en konsistent tilgang til fremtidige EU-initiativer, der på tværs af sektorer og retsakter påvirker vilkårene for digitalisering.
Retning/holdning	<p>Følgende overordnede principper skal være styrende for den danske interessevaretagelse i forhold til initiativer og regulering, der har betydning for udvikling og anvendelse af digitale løsninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teknologineutral regulering Reguleringen må ikke diskriminere digitale løsninger til fordel for traditionelle analoge løsninger • Samme tjenesteydelse – samme regulering Reguleringen skal tage sit udgangspunkt i hvilken serviceydelse, der tilbydes og <i>ikke</i> - som reguleringen traditionelt <i>gør</i> - tage udgangspunkt i, hvem leverandøren er. Sektorspecifik regulering kan ikke følge med markedsudviklingen og giver ulige konkurrencevilkår sektorerne imellem. Derfor bør fokus være på ikke at indføre ny regulering for de nye spillere/produkter, men i stedet deregulering af den sektorspecifikke lovgivning. • Principbaseret regulering - ikke detailregulering Markedsudviklingen og den teknologiske udvikling sker i et meget højt tempo og betydeligt hurtigere end lovgivningsprocesserne. Reguleringen bør derfor være principbaseret og fokuseret på de ønskede konsekvenser af lovgivningen. • Respekt for forskel i digital modenhed Ønske om harmonisering og standardisering på tværs af grænser, må ikke hæmme den digitale udvikling i lande med høj digital modenhed.

Titel	5. Digitalt indre marked (DSM) – online platforme
Ministerium	Erhvervs- og Vækstministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	<p>Det følger af strategien, at der vil blive iværksat en vurdering af den rolle, som platforme spiller. Der vil blive drøftet spørgsmål som gennemsigtighed i søgeresultatet, brug af de indhentede oplysninger, forhold mellem platform og leverandører m.v.</p> <p>Grundlæggende skal særskilt regulering af "online platforme" undgås. Der findes i dag et utal af variationer af "online platforme", ligesom der er tale om et forretningsområde, der er under hastig forandring. Ny detaljeret regulering på området vil derfor blive overhalet af udviklingen i markedet. Det bør i stedet undersøges, hvordan eksisterende regulering anvendes ift. nye forretningsmodeller. Den tilgang har Kommissionen anvendt med sit Multi-Stakeholder Dialogue on Comparison Tools (MSGCT). Her har man udviklet compliance kriterier</p>

	<p>for online sammenligningsportaler i henhold til relevant regulering (f.eks. direktivet om urimelig handelspraksis) samt principper for at fremme brugervenligheden og gennemsigtigheden i sammenligningsportaler. Det er til gavn for både virksomheder og forbrugere - uden at man derved begrænser nye innovative forretningsmodeller.</p> <p>Det følger desuden af Kommissionens grøn bog om finansielle tjenesteydelser, at uafhængige sammenligningsportaler kan være med til at hjælpe kunderne med at skifte mellem leverandører ved at give oplysninger om andre udbydere. Imidlertid viser en undersøgelse fra EIOPA (den europæiske tilsynsmyndighed for forsikring og pension), at eksisterende portaler på området generelt indeholder få oplysninger om de parametre og aspekter, der sammenlignes og har en tendens til kun at sammenligne priser. Dermed lever portalerne ikke op til EIOPAs rapport om god skik for sammenligningsportaler på forsikringsområdet.</p> <p>Sammenligningsportaler bør derfor sammenligne såvel produkt egenskaber som pris, for at undgå at en større udbredelse og anvendelse af sammenligningsportaler fører til et marked domineret af lavprisprodukter, der dårligere imødekommer forbrugernes behov og forventninger. Det vil særligt være problematisk på markedet for finansielle tjenesteydelser som eksempelvis forsikring, hvor forbrugeren først på skadestidspunktet vil opdage, at produktet ikke lever op til forventningerne. Denne udvikling er bl.a. set i Storbritannien.</p>
Begrundelse	<p>Det er væsentligt for et velfungerende marked, at der er gennemsigtighed. Det kan sammenligningsportaler medvirke til under forudsætning af, at portaler giver et tilstrækkeligt dækkende billede af produkt og pris, så forbrugerne kan træffe veloplyste forbrugsvalg. Det gavner både forbrugerne og erhvervslivet.</p>
Retning/holdning	<p>Danmark skal arbejde for, at initiativer i hht. DSM ses i sammenhæng med arbejdet i medfør af grøn bogen om finansielle tjenesteydelser. Danmark skal desuden arbejde for at sikre gennemsigtighed og retvisende information i markedet for online platforme, til gavn for både virksomheder og forbrugere. Leverandører og brugere af online platforme skal inddrages i en sådan proces, der ikke må indebære ny detaljeret regulering, der hurtigt vil blive forældet.</p> <p>Danmark skal endelig arbejde for større koordination mellem generelle og sektorspecifikke indsatser på området. Som eksempelvis Multi-stakeholdergroup on Comparison Tools under DG Justice og EIOPAs report on best practices for websites that compare insurance products</p>

Titel	6. Digitalt indre marked (DSM) – sikkerhed og personoplysninger
Ministerium	Erhvervs- og Vækstministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	Det følger af strategien, at nu hvor persondataforordningen er vedtaget skal databeskyttelsesdirektivet gennemgås med det særlige formål at sikre et højt

	<p>niveau af beskyttelse for registrerede personer og lige konkurrencevilkår for alle markedsdeltagere.</p> <p>Det er afgørende for de finansielle virksomheder, at eventuelle ændringer i e-databeskyttelsesdirektivet er i fuld overensstemmelse reglerne i henhold til persondataforordningen. Beskyttelse af data og privatlivets fred er altafgørende for tilliden til de finansielle tjenesteudbydere. Virksomhederne gør sig derfor store anstrengelser for at overholde disse regler. Klare og entydige regler sikrer den bedste og mest effektive compliance hos tjenesteudbyderne. Konkurrerende regulering giver usikkerhed.</p> <p>Det er desuden vigtigt, at alle udbydere af en given tjenesteydelse underlægges samme krav til datasikkerhed uanset hvilken sektor og hvilken regulering tjenesteudbyderen i øvrigt er underlagt. Ellers opnår vi ulige konkurrencevilkår og utryghed hos forbrugerne, hvilket vil mindske tilliden til digitale tjenester.</p>
Begrundelse	Lige konkurrencevilkår, høj datasikkerhed og effektiv compliance er en forudsætning for, at potentialet i digitalisering kan forløses.
Retning/holdning	<p>Danmark skal arbejde for, at krav til datasikkerhed er teknologineutral. Forbrugerne skal kunne have den samme tillid til, at deres data behandles med stor fortrolighed og sikkerhed, uanset om data afgives, behandles og opbevares analogt eller digitalt.</p> <p>Danmark skal arbejde for, at reguleringen af datasikkerhed bliver entydig og klar og ikke spredes udover flere retsakter end højst nødvendigt. Forhold, der er reguleret i persondataforordningen, bør ikke også reguleres i e-databeskyttelsesdirektivet.</p> <p>Danmark skal arbejde for, at det er den tilbudte ydelse, der er afgørende for, hvilken regulering og beskyttelse forbrugerne kan regne med – også på databeskyttelsesområdet. Det giver ulige konkurrence, regelarbitrage og utrygge forbrugere, hvis identiske tjenesteydelser reguleres forskelligt afhængig af, hvilken leverandør af tjenesteydelser forbrugeren vælger. Denne problemstilling er også relevant på et mere generelt plan i forhold til grønbog om finansielle tjenesteydelser. Der bør derfor arbejdes ud fra samme holdning i forhold til grønbogen.</p>

Titel	7. Digitalt indre marked (DSM) – interoperabilitet og standardisering
Ministerium	Erhvervs- og Vækstministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	Danmark og den finansielle sektor i Danmark er i front i Europa, når det gælder digitalisering. Forsikrings- og pensionsselskaberne og også kreditinstitutterne har etableret en lang række data-standarder for informationsudveksling ek-

	<p>sempelvis i forbindelse med flytning af kundeforhold og i forbindelse med konsolidering af borgernes pensionsoplysninger i PensionsInfo. En fælleseuropæisk standardisering af disse forhold vil derfor kunne blive omkostningskrævende uden umiddelbart at tilføje meget værdi til de danske leverandører eller forbrugere.</p> <p>Der vil være gevinster forbundet med gensidig anerkendelse af nationale, digitale identifikations- og signeringsløsninger, som den danske NemID. Det vil lette transaktioner på tværs af landegrænser. Det vil eksempelvis forsimple efterlevelse af kravene til bekæmpelse af hvidvask og terrorfinansiering, når der sker grænseoverskridende handel på det finansielle område. Og det vil gøre det muligt også at betjene udenlandske kunder via eksempelvis pensionselskaberne eksisterende net-løsninger, hvor kunderne med nemID kan logge på og se alle informationer vedrørende deres pensionsforhold og foretage transaktioner.</p>
Begrundelse	<p>Der er behov for at sikre, at eventuelle EU-initiativer i form af standardisering af processer og dataformater understøtter og ikke hæmmer den digitale udvikling. Risikoen herfor er størst i markeder som det danske, hvor vi allerede er langt med at udvikle digitale løsninger på nationalt plan. Det er eksempelvis løsninger til kommunikation mellem myndigheder på den ene side og borgere og erhvervsliv på den anden, mellem virksomheder og kunder samt virksomheder imellem.</p>
Retning/holdning	<p>Danmark skal arbejde for, at alt standardiseringsarbejde er stærkt forankret hos og har stærk involvering af markedsdeltagerne. Det er ikke altid tilfældet i dag.</p> <p>Danmark skal arbejde for, at det altid undersøges, om udvikling af centrale standardiserede komponenter, der betyder, at forskellige (nationale) infrastrukturløsninger, eksempelvis nationale PensionsInfo-løsninger kan tale sammen (interoperabilitet), er mere oplagt end fuld standardisering eller overnationale løsninger.</p>

Titel	8. Digitalt indre marked (DSM) – geoblokering
Ministerium	Erhvervs- og Vækstministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	<p>Det følger af strategien, at den skal udmøntes i en lang række konkrete initiativer. Et af disse initiativer er forslaget om et lovforslag mod uretmæssig geoblokering. Geoblokering består af en række forskellige hændelser herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Blokering af hjemmesider for forbrugere med specifikke IP-adresser - Omdirigering (re-routing) af forbrugere til andre hjemmesider - Produktet leveres ikke, der hvor forbrugeren ønsker det - Forbrugerens betalingsmiddel modtages ikke - Forbrugerens oplysninger kan ikke indtastes - Der differentieres i pris eller tilhørende service på baggrund af forbrugere-

	<p>rens adresse/nationalitet.</p> <p>Forslaget refererer til Servicedirektivets artikel 20(2), der foreskriver, at man ikke må diskriminere mellem forbrugeren baseret på deres nationalitet eller bopælsland. Samtidigt henføres der til, at man er undtaget fra disse forpligtelser, hvis der kan angives objektive grunde for ikke at levere eller sælge til specifikke forbrugere.</p> <p>Samtidigt med at Kommissionen forsøger at formindske barriererne i det digitale indre marked, foreslår Kommissionen altså samtidigt at tvinge virksomheder til at sælge til og/eller levere i andre lande en dem, som virksomhederne har indrettet deres forretningsmodel til.</p> <p>Dette initiativ vil ikke blive til gavn for hverken erhvervslivet eller forbrugerne. Det er derfor vigtigt i den tidlige interessevaretagelse at sikre, at der sker en reel afvejning mellem mål og midler, og at det sikres, at det forslag, der fremsættes, ledsages af en grundig og saglig konsekvensvurdering.</p>
<p>Begrundelse</p>	<p>I Danmark sælges der mange varer og tjenesteydelser på nettet – både nationalt og på tværs af grænserne. Ifølge Dansk Erhverv e-handledede danskerne for 90 mia. kr. i 2015, det er en stigning på ca. 12 pct. ift. 2014 og e-handlen i Danmark har oplevet to cifrede vækstrater de senere år. Dansk Erhverv estimerer, at e-handlen runder 100 mia. kr. i 2016. Ca. 25 pct. af e-handlen er e-grænsehandel, dvs. hvor danskerne køber i udenlandske netbutikker. E-handelen stiger ifølge Kommissionen i alle lande.</p> <p>Kommissionen har (indtil videre) ikke underbygget med fakta, at der foreligger et konkret problem, og det vurderes, at forslaget vil blive en byrde for særligt små- og mellemstore virksomheder. Desuden risikerer man, at virksomheder der ønsker at sælge på nettet, men ikke kan forpligte sig til at være en fuldt paneuropæiske og sælge til 28 lande fra første dag hjemmesiden åbner, trækker sig. Dermed virker forslaget modsat intentionen som efter Kommissionens eget udsagn er, at få mere e-handel på tværs af landegrænserne i EU og dermed et mere velfungerende digitalt indre marked.</p>
<p>Retning/holdning</p>	<p>Udgangspunktet bør være, at Kommissionen bruger kræfterne på at fjerne de barrierer i det digitale indre marked, der gør, at nogle virksomheder ikke finder det attraktivt at handle på tværs af grænserne inden for EU. At forsøge at tvinge virksomhederne vil ikke få den ønskede effekt og er desuden symptombehandling på den egentlige sygdom – at det indre marked ikke fungerer godt nok.</p> <p>Kommissionen bør ideelt set undlade at lave lovgivning på området – da der allerede findes regler, der gælder som følge af Servicedirektivet. Hvis Kommissionen vælger at fremsætte et forslag på området, bør det alene dreje sig om den tekniske geoblokering (hjemmesideblokering og tvungen re-routing) – der bør under ingen omstændigheder indføres salgs- eller leveringpligt.</p>

Titel	9. Digitalt indre marked (DSM) – revision af EU's ophavsret
Ministerium	Kulturministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	<p>Det følger af strategien, at den skal udmøntes i en lang række konkrete initiativer. Et af disse initiativer er forslaget om en revision af EU's regulering af ophavsretten. Kommissionen lancerede i den forbindelse den 9. december 2015 sin vision for en fremtidig europæisk ophavsret. Den hviler på fire søjler:</p> <p><i>Øget adgang til indhold på tværs af EU</i> Kommissionen ønsker at forbedre grænseoverskridende distribution af online tv- og radioprogrammer og at facilitere en licensstruktur, der understøtter en grænseoverskridende adgang til indhold.</p> <p><i>Undtagelser fra copyright-regler for at skabe innovation og inklusion</i> Kommissionen har til hensigt at udarbejde centrale EU-undtagelser fra ophavsretten under særligt definerede omstændigheder. Kommissionen vil endvidere revidere EU-reglerne for at gøre det lettere for forskere at bruge tekst og datamining-teknologier til at analysere store datasæt. Endeligt ønsker Kommissionen at gøre mere indhold tilgængeligt for handicappede. Kommissionen lægger desuden op til tvangsundtagelser på biblioteks-, forskning- og undervisningsområdet, hvor ophavsretligt dækket materiale kan bruges uden foregående aftale med rettighedshaveren.</p> <p><i>Etablering af en fair markedsplads</i> Kommissionen vil vurdere om online brug af ophavsretligt beskyttede værker godkendes og betales korrekt gennem licenser. I den sammenhæng vil Kommissionen undersøge internettjenester, der aggregerer nyheder. Kommissionen nævner ansvarsfritagelsen i e-handelsdirektivet, der bl.a. omhandler platforme med aktiviteter udelukkende af teknisk automatisk og passiv art. Det ville være hensigtsmæssigt, hvis Kommissionen undersøger omfanget og håndhævelsen af denne undtagelse nærmere.</p> <p><i>Bekæmpelse af piratkopiering</i> Kommissionen vil sikre, at ophavsretten håndhæves korrekt i hele EU som led i sin omfattende tilgang for at forbedre håndhævelsen af alle former for intellektuelle rettigheder.</p> <p>Som led i sin vision for en ny europæisk ophavsret har Kommissionen allerede fremsat et forordningsforslag [2015/0284(COD)], der har til formål at sikre forbrugerne grænseoverskridende "portabilitet". Det vil sige adgang til allerede indkøbt digitalt indhold på tværs af medlemslandene i EU.</p> <p>Forbrugere der har købt og/eller abonnerer på online digitalt medieindhold – eksempelvis Viaplay eller Netflix – skal fremover have mulighed for at få midlertidig adgang til det, når de rejser i EU28. Det kan ikke udelukkes, at Kommissionen har til hensigt at fremsætte yderligere – og mere vidtgående – forslag, der knytter sig til portabilitet.</p> <p>Kommissionens vision for en europæisk ophavsret kan være medvirkende til at realisere vækstpotentialet for de kreative industrier, herunder den danske me-</p>

	<p>dieindustri. Forslaget om portabilitet kan desuden sikre forbrugere og virksomheder bedre adgang til digitalt indhold, når man bevæger sig i EU.</p> <p>Det skal imidlertid sikres, at den konkrete udmøntning af revisionen af ophavsretten ikke underminerer det eksisterende aftalebaserede rettighedssystem, der blandt andet hviler på territorielt afgrænsede licenser – og danner grundlag for store dele af den danske medieproduktion og produktion af undervisningsmaterialer.</p>
Begrundelse	<p>Ophavsretten er i dag territorielt forankret, hvorfor danske producenter af medieindhold har opbygget deres forretnings- og finansieringsmodeller omkring denne territoriale forankring.</p> <p>Den offentlige filmstøtte udgør f.eks. kun en mindre del af finansieringen bag en typisk film eller tv-serie. En stor del af finansieringen hentes ved samproduktion med investorer i forskellige lande, samt ved at distributionsrettighederne præ-sælges til filmdistributører i forskellige lande, som kan udnytte disse rettigheder inden for deres territorium.</p> <p>Det danske økosystem for produktionen af undervisningsmaterialer mv. vil blive gennemhullet af en undtagelsesregel uden betaling på markedsvilkår fordi der ikke kommer tilstrækkeligt mange penge tilbage i kredsløbet til at producere nye materialer.</p>
Retning/holdning	<p>Udgangspunktet bør være at sikre europæiske forbrugere og virksomheder bedre adgang til digitalt indhold, når man bevæger sig i EU, uden at man derved undergraver det eksisterende aftalebaserede rettighedssystem.</p> <p>Kommissionens forslag om portabilitet - at give den enkelte bruger samme adgang til digitalt indhold, som denne har i sit hjemland - er en god og pragmatisk løsning på dette dilemma.</p> <p>En forudsætning bliver dog udviklingen af robuste, ensartede og sikre procedurer for verifikation af brugere/abonnenter for at undgå rettighedskrænkelser. Endelig bør forordningen indføres inden for en tidsramme, som gør markedet parat til at levere de nødvendige teknologiske løsninger.</p> <p>Det fremsatte forslag om portabilitet bør udgøre en stabil fælleuropæisk ramme for grænseoverskridende adgang til digitalt indhold. Eventuelle videre tiltag kan ikke gennemføres uden at indebære væsentlige gener for rettighedshavere og tilsidesættelser af deres eksisterende rettigheder.</p>

Titel	10. Digitalt indre marked (DSM) – revision af EU's teleregulering
Ministerium	Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet (EFKM)

<p>Forventede konsekvenser for erhvervslivet</p>	<p>Det følger af strategien, at den skal udmøntes i en lang række konkrete initiativer. Et af disse initiativer er forslaget om en revision af EU's teleregulering.</p> <p>Digital infrastruktur såsom mobilt og fastnet bredbånd udgør rygraden af den digitale økonomi. I 2020 forventes der at være over 20 mia. internetforbundne enheder på verdensplan, mens der i dag vurderes at være godt 5 mia. internetforbundne enheder i dag. Det vil stille store krav til den digitale infrastruktur.</p> <p>Siden krisen har investeringer i digital infrastruktur i Europa imidlertid haft svært ved at følge med efterspørgslen. I perioden 2008-2013 faldt de årlige teleinvesteringer i Danmark således med 36 pct. jf. Energistyrelsens egen opgørelse.</p> <p>Derfor er det afgørende at sikre bedre rammevilkår og dermed øge incitamentet til at investere i digital infrastruktur. Nye teknologier som 5G, Internet of Things og selvkørende køretøjer, er afhængig af en moderne og velfungerende digital infrastruktur.</p> <p>Disse rammevilkår omfatter bl.a. den europæiske sektorspecifikke teleregulering.</p> <p>Revisionen af EU's teleregulering kommer desuden i kølvandet på vedtagelsen om at udfase roamingafgiften for teleopkald, tekstbeskeder og dataforbrug fra den 15. juni 2017. Som et led i denne aftale reduceres den nuværende roamingafgift betydeligt allerede fra 30. april 2016. Når omkostningerne ved særligt dataforbrug på tværs af EU reduceres, forventes efterspørgslen og dermed kravene til den digitale infrastruktur at stige yderligere. Udfasningen af roamingafgiften er også knyttet til Kommissionens forslag om at sikre forbrugere adgang til digitalt indhold, når de rejser i Europa.</p>
<p>Begrundelse</p>	<p>Den europæiske teleregulering omfatter i dag den overordnede rammeforskrift for telesektoren, herunder forsyningspligt af teletjenester, anvendelsen af radiofrekvenser til brug for bl.a. mobilt bredbånd og tv-transmission, forbrugerrettigheder på teleområdet, specifikke krav til teleoperatørerne om beskyttelse af persondata, samt retningslinjerne for den europæiske telemyndighed, hvor repræsentanter for de nationale myndigheder sidder med.</p> <p>Denne sektorspecifikke lovgivning af teleoperatørerne er i dag medvirkende til at skabe uensartede konkurrencevilkår mellem teleoperatører og nye markedsaktører, der udelukkende udbyder tjenester såsom tale, sms, instant messaging og medieindhold over internettet. Sidstnævnte er ikke pålagt samme lovgivningsmæssige krav som udbydere af digital infrastruktur og har heller ikke samme omkostninger til investering i infrastruktur.</p> <p>Ulige konkurrencevilkår på markedet er med til at reducere indtjeningen hos udbydere af digital infrastruktur og dermed også de midler, der vil kunne investeres i modernisering og udbygning af infrastrukturen.</p> <p>Disse nye forretningsmodeller bidrager imidlertid med innovation i markedet</p>

	<p>og et større udbud af ydelser for både virksomheder og forbrugere. Svaret på udfordringen om ensartede konkurrencevilkår for eksisterende og nye spillere i markedet, vil derfor ikke være at indføre ny regulering for de nye spillere, men i stedet deregulering af den sektorspecifikke lovgivning.</p>
Retning/holdning	<p>Den kommende revision bør derfor have til formål at opdatere og forenkle EU's teleregulering, samt prioritere investeringer, tjenesteudvikling og konkurrencefremme. Samtidig skal EU's teleregulering fremme harmonisering på områder som adgang til digital infrastruktur og anvendelsen af radiofrekvenser.</p> <p>Den europæiske rammelovgivning for teletjenester bør fortsat baseres på teknologineutralitet. Detaljerede regler, der afspejler problemstillinger vedrørende specifikke teknologier bør undgås. Her vil den teknologiske udvikling hurtigt overhale enhver regulatorisk indgriben.</p> <p>Revisionen bør samtidigt give anledning til en grundig gennemgang af den sektorspecifikke regulering og i lyset af fremkomsten af nye markedsaktører og substituerende tjenester minimere de sektorspecifikke regler.</p> <p>Kort sagt skal princippet om 'samme tjenester – samme regulering' anvendes men baseret på en afvikling af regulatoriske forpligtigelser - ikke ny regulering af nye innovative tjenester.</p>

Titel	11. Cirkulær Økonomi
Ministerium	Miljø- og Fødevarerministeriet, Transport- og Bygningsministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet
Forventede konsekvenser for erhvervslivet	<p>Cirkulær økonomi kan repræsentere et stort potentiale for Danmark. Dette vil bl.a. være betinget af, at implementeringen tilrettelægges, så der tages hensyn til erhvervslivets muligheder og konkurrenceevne.</p> <p>Der findes en række forskellige beregninger på gevinsterne. Én model er udarbejdet af Ellen MacArthur Foundation. Modellen blev i 2015 prøvekørt på 5 udvalgte sektorer i Danmark. Det anslåede resultat blev, at Danmark vil kunne øge BNP med 0,8-1,4%, øge beskæftigelsen 0,4-0,6% og sænke CO2-aftrykket med 2,5-6,9% mod 2035 (Ellen MacArthur Foundation, 2015, p. 38) blot ved en indsats i de 5 udvalgte sektorer. Ellen MacArthur Foundation modellen er dog blevet kritiseret for ikke at omfavne potentialerne i den biologiske sektor, bioøkonomien, tilstrækkeligt. Herudover har Erhvervsstyrelsen i 2015 anslået, at alene en øget ressourceeffektivitet i industrien vil give en besparelse på 21 mia. kr.</p> <p>Cirkulær økonomi er en dagsorden, som kan drive vækst og beskæftigelse, og der er konkrete områder, som er væsentlige at få set på. Enten fordi det er et potentiale, eller fordi det er en barriere.</p>
Begrundelse	EU-Kommissionens pakke omfatter mange elementer. I forslagene nedenfor er

	<p>fokus på de områder, som IR mener er af størst betydning, men også på nogle mangler i Kommissionens forslag, hvor den biologiske cirkel og bioøkonomien kan nævnes som konkrete eksempler.</p> <p>En ambitiøs implementering af cirkulær økonomi i EU vil styrke landbrug, industri, byggeriet og serviceerhverv i Danmark men vil også styrke eksporten, i takt med at virksomhederne udnytter og videreudvikler en førerposition inden for knowhow, produktion og produkter. Barriererne udgøres både af teknologiske, økonomiske, markedsmæssige, reguleringsmæssige og sociale faktorer. Danmark har allerede i dag en stærk position, men der er ingen grund til at tøve med at udbygge den ved at iværksætte en positiv incitamentsstruktur, fjerne barrierer og sikre en intelligent og smidig regulering.</p>
<p>Retning/holdning</p>	<p>Danmark bør sætte fokus på:</p> <p>Innovation og forretningsmodeller</p> <p>Nye forretningsmodeller er i hastig vækst. Fra de mindre græsrodsbaserede løsninger til de store virksomheders systemer er der fokus på nye måder at opnå optimal udnyttelse af ressourcer på. For forbrugerne (såvel borgere, offentlige myndigheder som virksomheder) giver det mening at bruge nye forretningsmodeller som for eksempel at gå fra at eje et produkt til at indkøbe/leje en funktion. For virksomheder giver det nye forretningsmuligheder og nye muligheder for at sikre adgang til ressourcer i form af f.eks. brugte eller defekte produkter, komponenter og halvfabrikata. Dermed er nye forretningsmodeller én vej til at skabe vækst og produktion i Danmark. For til fulde at udnytte potentialerne er det vigtigt at opkvalificere medarbejdernes kompetencer og inddrage deres ideer og viden i udviklingen af nye forretningsmodeller og resourceffektive arbejdsgange.</p> <p>Forretningsmodellerne er mange - fra udvikling af mere bæredygtige produkter, leje/leasystemer eller product-as-a- service over tilbagetagningsordninger til industrielle symbioser eller deleøkonomiske løsninger. Der er flere og flere omstillinger fra salg af varer til salg af funktioner. Det betyder, at leasing og leje af produkter er nogle af de forretningsmodeller, som vinder større og større indpas. Det er en helt ny måde at betragte markedet på, og som vil udfordre eksisterende regler og konkurrenceforhold. Nye forretningsmodeller, der giver mening i én virksomhed eller produktområde, er ikke nødvendigvis attraktive og anvendelige i andre – det afhænger af mange faktorer.</p> <p>I fremtiden vil der være flere og flere virksomheder, som ikke "giver slip" på deres produkter/ressourcer, men bibeholder ejerskabet, da resourceejerskab forventes at blive et konkurrenceparameter i en verden med knaphed på ressourcer. Der kommer således øget fokus på producentansvar for de produkter, der sættes på markedet. Teknologifokus ændres til systemfokus. I visse tilfælde vil man arbejde imod, at forretningen er hos producenten - besparelsen hos kunden.</p> <p>Der er behov for at tænke på tværs af sektorer og udnytte synergier, hvis innovation og nye forretningsmodeller skal blomstre. Det gælder ikke mindst ift. bioøkonomien, hvor der kan opnås en lang række gevinster ved at sammen-</p>

tænke politiske områder og optimere bioressourceeffektiviteten.

En indsats et sted i det biologiske kredsløb vil således have en effekt igennem hele værdikæden. Et eksempel er fx pil, der ved plantning i bestemte områder kan bruges til at optage kvælstof, levere bioenergi, øge biodiversiteten og ikke mindst udgøre en profitabel forretning. Andre eksempler er udvikling af nye biobaserede materialer (bioplast), som kan indgå i det cirkulære kredsløb. Det kræver dog et sammenspil mellem flere forskellige politikområder.

En satsning på bioøkonomi nødvendiggør, at investeringer til forskning og udvikling på området opprioriteres, og at vi bliver bedre til at samarbejde på tværs af sektorer. Der er brug for europæiske samfundspartnerskaber, hvor det offentlige og det private sammen med forskellige sektorer prioriterer vigtige dagsordner. Det kunne eksempelvis være at udvikle planter, som er bedre til at udnytte næringsstoffer, og som er sammensat på en måde, så dyrene bedre kan udnytte dem.

Konkrete forslag:

- Investering i forskning og udvikling af nye løsninger og nye forretningsmodeller på tværs af sektorer.
- Konkrete barrierer for udvikling af cirkulære forretningsmodeller skal fjernes. Det kan for eksempel være lovliggørelse af private virksomheders tilbagetagningsordninger.
- Eksisterende lovgivning om producentansvar skal tilpasses, så der skabes incitamenter for f.eks. virksomheder, kommuner og borgere til at få ressourcerne tilbage i kredsløbet.
- Det skal dog sikres, at der ikke er nogle arbejdsmiljømæssige problemer ved genanvendelse af bioestprodukter.
- At innovative forretningsmodeller for udvikling af mere bæredygtige produkter, take-back, leasing eller deleøkonomi understøttes i reguleringen, så materialer og faciliteter kan tilbageføres i loops. Der skal dog sikres fair konkurrence og et 'level playing field', således at fx digitale platforme ikke stilles lavere krav end traditionelle virksomheder.
- At der øremærkes midler til innovation og markedsudvikling for virksomheder, der kvalificerer ressourceeffektivitet.
- At der øremærkes midler til innovation og kompetenceudvikling, herunder medarbejderdreven innovation samt opkvalificering af medarbejderne for at understøtte arbejdet med ressourceeffektivitet.
- Satsning på bioøkonomi herunder opprioritering af investeringer til forskning og udvikling på tværs af sektorer. Eksempelvis ved brug af partnerskaber mellem det offentlige og private virksomheder fra forskellige markedssektorer.

Produktion

Eco-designdirektivet har til formål at sikre, at produkter, der indføres, produceres og markedsføres i det indre marked, skal overholde specifikke minimumskrav. Direktivet sidestiller således produktion af produkter i og uden for EU.

Målet er at begrænse EU's energiforbrug og klimapåvirkning ved at stille krav til en lang række energirelaterede produkters energieffektivitet.

Eco-designdirektivet fungerer som et skub til markedet væk fra de mest miljøbelastende produkter samtidig med, at det er et træk frem mod mere effektive produkter og bedre forbrugerinformation. Effektivitetskravene er fælles og harmoniserede for alle EU-lande, hvilket minimerer omkostningerne for producenterne (og derved forbrugerne) og skaber fri bevægelighed for produkterne.

Princippet i Eco-designdirektivet er derfor fornuftigt, idet virksomheder uden for EU, der ønsker at sælge deres produkter på det europæiske marked, stilles over for de samme krav som virksomheder, der producerer inden for EU.

Et andet vigtigt element i forhold til produktion er at fokusere på ressourceeffektivitet, og det er i den forbindelse vigtigt at blive enige om, hvordan ressourceeffektivitet måles og monitoreres, så det bedst afspejler de danske styrkepositioner. Danmark har en lang række gode erfaringer med bæredygtig, intensiv produktion af biomasse til mad, foder, materialer og energi samt via kaskade tilgangen at udnytte ressourcerne mere optimalt, hvor eksempelvis animalske biprodukter opgraderes. Dette kan være afsæt for dansk indflydelse på de initiativer, som forventes at komme i forlængelse af strategien og for at fjerne reguleringsmæssige barrierer.

Konkrete forslag:

- Eco-design-direktivets fulde potentiale skal udnyttes i større omfang, hvor det i en livscyklusanalyse giver mening og inden for produktgrupper, hvor europæiske virksomheder kan få en konkurrencefordel.
- At produktregulering videreudvikles for at facilitere adskillelse og genanvendelse af materialer og komponenter, men på baggrund af internationale standarder og uden det går ud over produktinnovation. Der skal stilles målsætninger op for de ressourcer, hvor det giver markedsøkonomisk mening.
- Forlængelse af levetider på produkter, herunder videresalg og genbrug af produkter (ændring af transportforordning, der vanskeliggør genbrug af materialer på tværs af grænserne).
- Behov for definition af hvornår noget er et produkt, og hvornår det er affald, så der kan blive klarhed over de regler, det pågældende materiale/produkt er omfattet af.
- Behov for harmoniserede krav til genanvendte produkter og materialer.
- Opstille mål for hvorledes EU kan blive selvforsynende af sjældne jordarter ved at genbruge de materialer, der allerede ligger i skrottede produkter.
- Færdiggøre hovedindikator, der belyser, hvordan man afkobler vækst og materialeforbrug – i samarbejde med OECD og FN.
- Sikre dansk indflydelse på de initiativer, der kommer i forlængelse af strategien med henblik på at udnytte de danske styrker i forhold til udnyttelse af biomassen og biologiske restprodukter.

Forbrug

Måden vi forbruger og efterspørger vores ressourcer og materialer på i samfundet og efterspørger nye varer med genanvendte materialer er afgørende vigtigt for at få trukket den cirkulære økonomi i gang. Forbrugerne og det offentlige grønne indkøb er to vigtige aktører for efterspørgsel og den markedsdrevne omstilling til cirkulær økonomi. Uden efterspørgsel fra disse to store økonomiske aktører sker omstillingen kun langsomt og kost-ineffektivt. Især mindre virksomheder investerer ikke før, der er en vis sikkerhed for, at investeringen betaler sig hjem.

Der skal skabes incitamenter, der styrker forbrugernes interesse for at vælge mere bæredygtige og ressourceeffektive produkter og serviceydelser, f.eks. så virksomheders interesse for at frembringe produkter med miljømærker, grønne deleordninger og produkter med længere holdbarhed stimuleres. Når det gælder det offentlige indkøb skal denne interesse stimuleres ved at bruge den nye udbudslov og de muligheder denne giver til at søge markedsdialog med leverandørerne, for ad den vej fremme leverandørernes interesse i at udvikle mere bæredygtige produkter og serviceydelser. Det kan være ved i højere grad at bruge TCO (totalomkostninger) og funktionsudbud i deres udbud og fremme brugen af dialogbaserede udbudsværktøj.

Produkter, om det er artikler, emballager eller madspild, bliver på et tidspunkt bortskaffet enten som affald, genanvendelse eller solgt/givet videre som genbrug. De privates videresalg af genbrug er stigende primært som følge af bl.a. digitale løsninger, der gør det let. På den måde forlænges levetiden. Når det handler om produkter, der går til affald for siden at blive genanvendt, handler det om initiativer, der sikre højere genanvendelsesværdi, f.eks. god kildesortering af relevante affaldsfraktioner hos borgerne eller på virksomhederne.

Vores forbrug medfører affald eller spild af nyttige ressourcer, som skal tilbage til ressourcestrømmen igen for at blive indbygget i produkterne på ny. Det er vigtigt, at forbrugerne kan have tillid til, at produktmaterialer der cirkulerer og genanvendes ikke indeholder forureninger af problematiske kemikalier eller mangler sporbarhed til samtlige indholdsstoffer. Sikres dette ikke risikeres manglende tillid til produkter med genanvendte materialer og dermed efterspørgslen.

Konkrete forslag:

- EU's miljømærke Blomsten udvikler kriterier, som kan fremme udvikling af produkter, som kan indgå i cirkulære forretningsmodeller og sikre enkle, letforståelige og miljørelevante kriterier for sine øvrige produktgrupper.
- At EU udvikler modeller for TCO og funktionsudbudsmodeller til det grønne offentlige indkøb, som fremmer markedsdialogen med leverandører og mere bæredygtigt indkøb.
- At EU sikrer, at genanvendte materialer og deres kemikalier, der sælges på EU markedet, overholder samme regler, som nye materialer og deres kemikalier.

Affaldshåndtering og et indre marked for genanvendte materialer

Anvendelse af sekundære ressourcer er i dag mere omkostningskrævende og bureaukratisk end anvendelse af primære ressourcer. Det skyldes hovedsageligt, at sekundære ressourcer bliver klassificeret som affald og dermed underlagt affaldsreglerne, som betyder flere myndighedskrav om godkendelser, tilsyn, indberetninger m.v. Anvendelsen af sekundære ressourcer vil desuden ofte byde på flere udfordringer i relation til test og kontrol af indhold, egenskaber og kvalitet.

Der er en række barrierer, der spænder ben for overgangen mod en mere cirkulær økonomi og herunder særligt øget genanvendelse af affald evt. også biogas. På EU-niveau skal fokus være på en mere ensartet implementering og håndhævelse af direktiver og forordninger på affaldsområdet, som kan understøtte et indre marked for sekundære ressourcer.

Hvis affaldsressourcerne skal erstatte virgine råstoffer i produktionen af nye produkter, stiller det krav til samme tilgængelighed – eller forsyningsikkerhed – som ved virgine, og det kræver kendte kvaliteter og måske endda dokumenterbare kvaliteter. Det nødvendiggør samtidig ens administrative byrder ved anvendelsen.

Der skal skabes et konkurrencedygtigt marked for affaldshåndteringen, der kan bidrage til nye omkostningseffektive løsninger for affaldets transformation fra affald til ny sekundær råvare, for at det kan bevirke i investeringer, i innovation og i ny genanvendelseskapacitet, og derigennem medføre bedre og billigere genanvendelsesmuligheder end dem, vi kender i dag.

Det skal sikres, at det er attraktivt for produktionsvirksomheder at anvende genanvendelige affaldsressourcer i deres produktion. Er der en efterspørgsel, kommer der et udbud. Samtidig skal det sikres, at en cirkulær økonomi understøtter grønne forretningsmodeller, som indbefatter hele værdikæden, herunder affaldsproducenternes incitament til at sortere og fremme genanvendelse.

Der ses endvidere en øget tendens til benyttelse af andre virksomheders ressourcer og biprodukter i og på tværs af virksomheder og sektorer, de såkaldte industrielle symbioser. Herunder er forsyningsikkerhed for sekundære ressourcer en væsentlig udfordring ved cirkulær økonomi og symbioseprojekter. Derfor er det væsentligt, at symbioseprojekter er forretningsdrevne. Materialestrømme i form af affald og ressourcer har hidtil primært skulle fra affaldscontainerne til deponi eller afbrænding, nu skal ressourcerne gøres tilgængelige på markedet igen på en mere gennemsigtig måde.

Recirkulering og genanvendelse af biorestprodukter rummer et stort potentiale i relation til bioøkonomien, men det er for landbrug og for fødevarevirksomhederne helt afgørende, at en øget recirkulering og genanvendelse af biorestprodukter sker uden at det på nogen måde medfører en svækkelse af kravene til smittebeskyttelse og introduktion af f.eks. miljøfremmede stoffer i produktionskæden. Biproduktforordningen er helt central, når der skal identificeres

reguleringsbarrierer for udviklingen af den cirkulære økonomi i landbrugs- og fødevarerektoren, og bør tages op i denne forbindelse.

Affald er en ressource, som skal tilbage i et råvarekredsløb, der hvor det giver samfundsøkonomisk mening, og ellers udnyttes til energiproduktion. Det kræver teknologiudvikling og investeringer i ny behandlingskapacitet.

Mulighederne for symbioser på tværs af brancher er i mange henseender fornuftigt, hvorfor en udbredelse og udvikling af konceptet bør understøttes i EU. Videndeling på tværs er nødvendigt, så der skabes kompetencer mellem leverandørkæderne, som opbygges og udveksles. Det gøres ved, at der nedsættes partnerskaber med fokus på affaldsstrømme. Der eksisterer i dag en række virksomheder, der som en del af forretningsgrundlaget formidler sekundære råmaterialer.

Det skal sikres, at videresalg af genanvendelige materialestrømme og produkter gøres tilgængelig og gennemsigtigt, så markedsmulighederne styrkes. Barrierer som uvisheden om forsyningsikkerhed, logistiske problematikker, passende volumener og kvalitet skal håndteres, så det bliver en tilgængelig ressourcestrøm på lige niveau med de virgine materialestrømme. Dette skal håndteres på EU-niveau, hvor det giver mest mening.

Konkrete forslag:

- At EU-regulering muliggør et marked for affald som ressourcer (ændring af EU's affaldsdefinition).
- Sikre sekundære ressourcer reguleres som råvarer, via lovgivning af tilbagetagsordninger og mærkninger, herunder CE mærkning.
- Ændring af transportforordningen, som er en stor barriere for handel med affald og for tilbagetagning af produkter.
- Bi-produktforordningen gennemgås og revideres med henblik på både at kunne understøtte den cirkulære dagsorden og sikre tilstrækkeligt mod smittebeskyttelse.
- Ensartet implementering og håndhævelse af direktiver og forordninger på affaldsområdet.

Bioøkonomi (det biologiske kredsløb)

Cirkulær økonomi handler i al sin enkelthed om at øge ressourceeffektiviteten. Bioøkonomi skal derfor fremhæves langt mere i EU's arbejde med cirkulær økonomi. Ved kun at fokusere på cirkulariteten udelades betydelige økonomiske, miljø- og klimamæssige potentialer ved samlet set at kunne producere med mindre. Det er et særligt biologisk kendetegn, som ikke er muligt i sektorer baseret på fossile og mineralske ressourcer. Biologien er netop kendetegnet ved at kunne producere mere af samme eller højere kvalitet med mindre ressourceforbrug. Af disse årsager skal hele værdikædebetraktningen af den biologiske produktion inddrages i arbejdet med cirkulær økonomi. Det gælder både ift. at forbedre ressourceeffektiviteten af inputfaktorer fx gennem forædling af planter og dyr, men også at optimere udnyttelsen af biologiske sidestrømme. Endelig er den fornybare biologiske produktion det eneste alternativ til en verden baseret på udtømmelige mineralske og fossile ressourcer.

I den sammenhæng skal det fremhæves, at Danmark er meget langt fremme med bioøkonomien. I den danske landbrugs- og fødevarersektor har det i mange år været praksis både at cirkulere og optimere udnyttelsen af de biologiske ressourcer.

I forbindelse hermed blev der under det danske formandskab i 2012 vedtaget en bioøkonomistrategi for EU, som er godt undervejs i at blive implementeret. Det har bl.a. medført oprettelsen af et europæisk og nationale bioøkonomipaneler, øget forskningsfokus i Horizon 2020, og stakeholder-inddragelse på europæisk niveau. Det er meget kritisk, at EUs strategi om cirkulær økonomi meget perifært berører de mange aktiviteter og overlappende interesseområder.

Konkrete forslag:

- Strategien om cirkulær økonomi bør indarbejde bioøkonomien og de særlige forhold som kendetegner den biologiske sektor.
- Ressourceudnyttelse i den biologiske sektor er kendetegnet af helt andre mekanismer og processer end i de tekniske sektorer, og der er på mange måder kæmpe potentiale i at optimere på inputressourcer.
- Det skal i langt højere grad afklares, hvordan cirkulær økonomi og bioøkonomi spiller sammen. Herunder sikre, at strategierne på de to områder spiller sammen.